

СТАНОВИЩЕ

по обявена процедура за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ от Икономически Университет – Варна по професионално направление 3.8. „Икономика“, докторска програма „Статистика и демография“.

1. Обща информация

Изготвил становището:	проф. д-р Светлана Райчева Димитракиева – ТУ Варна
Основание за написване на становището:	Заповед на Ректора на ИУ-Варна № РД-06-154 от 27.10.2021г. за състав на Научното жури
Автор на дисертационния труд:	Константин Георгиев Капитанов
Тема на дисертационния труд:	Влияние на преките чуждестранни инвестиции върху инвестиционния процес на групи страни от Европа

2. Общо представяне на дисертационния труд

Представеният дисертационен труд е разработен съгласно изискванията на чл.27 ал.2 от Правилника за прилагане на Закона за развитие на академичния състав в Република България. Развит е в класическа форма като съдържа въведение, три глави, заключение и използвана литература. Обемът на разработката възлиза на 202 страници. В дисертацията са представени 31 таблици и 48 фигури.

За целите на изследването докторант Константин Капитанов е използвал 136 литературни источника, от които 71 на български език, 65 на английски език и 26 електронни адреса. Няма основание за съмнения относно добросъвестното използване на знанията, литературата и информацията от докторанта. Налице е изискваната декларация за авторство и оригиналност на разработката.

3. Преценка на структурата и съдържанието на дисертационния труд

Дисертацията е във формата на монографичен ръкопис отговарящ на съответните изисквания.

Въведението съдържа концептуалната рамка на дисертационния труд.

В първа глава е представено теоретико-методологическата рамка на изследването. Разгледани са същността на международния инвестиционен процес и глобализацията като среда за развитие и реализация на преките чуждестранни инвестиции. Представен е механизъм за взаимодействие между преките чуждестранни инвестиции и инвестиционния процес. Направен е преглед на съвременните иконометрични модели, свързани с изследвания проблем. Разгледани са същността и характеристиките на панелния анализ.

В дисертационния труд се изследват 36 държави от Европа за период 1995-2013г., класифицирани от автора в четири групи. Основният мотив в изведената класификация е интеграцията на отделните страни към Европейския съюз. Представени са включените променливи в изследването, техните източници и дефиниции.

Във втора глава е направен емпиричен икономико-статистически анализ на инвестиционния процес в изследваните групи страни. Изготвен е сравнителен анализ между отделните групи.

В трета глава са апробирани различните подходи в панелния регресионен анализ. В резултат на експериментираните различни панелни регресионни модели се извеждат основните детерминанти на корелационните зависимости между инвестиции и преки чуждестранни инвестиции.

Различните иконометрични модели достигат до различни резултати, като за най-ефективен според автора може да се счита предложенията от него частично аджустиран панелен модел, в който се включва и времето като фактор.

Авторефератът е съставен според изискванията и отразява коректно основните части на дисертацията.

4. Идентифициране и оценяване на научните и научно-приложните приноси в дисертационния труд

В представената справка за приносите в дисертационния труд, приложена към Автореферата (стр. 36), докторантът е посочил основните приносни моменти. Като цяло те отразяват правилно в съдържателно отношение постигнатото от докторант Константин Капитанов.

В справката за публикациите по дисертационния труд са посочени 1 статия и 4 доклада, всички самостоятелни. Всички публикации са в проблемното поле на дисертационното изследване.

5. Критични бележки и препоръки

В стилистично и техническо отношение оформянето на дисертационния труд и автореферата не е подминато от неточности и пропуски. На места е необходимо прецизиране в стилово и езиково отношение.

Според мен авторът би могъл да подсили аргументите за актуалност. Разработката би спечелила, ако в края на всяка глава бяха формулирани изводи.

Считам за уместно да препоръчам на докторант Константин Капитанов да продължи да работи по тази проблематика. Несъмнено постигнатите резултати могат да бъдат използвани като основа за бъдещи сходни изследвания и да служат като ценен информационен показател за влиянието на преките чуждестранни инвестиции върху инвестиционния процес в една държава.

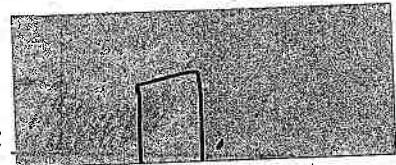
6. Заключение

Представеният от докторанта Константин Георгиев Капитанов дисертационен труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Правилата за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в ИУ-Варна.

На основания на посочените Закон и Правилници, както и предвид горе изложените аргументи давам положителна оценка на дисертационния труд на Константин Георгиев Капитанов и предлагам на членовете на Уважаемото Научно Жури да му бъде присъдена образователна и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.8. „Икономика“, докторска програма „Статистика и демография“.

09.12.2021г.
гр. Варна

Изготвил Становището:
/проф. д-р Св. Димитракиева/

СТАНОВИЩЕ

относно дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по професионално направление

3.8. Икономика, докторска програма „Статистика и демография“ на Икономически университет-Варна

1. Обща информация

Изготвил становището: проф. д-р Веселин Хаджиев, катедра „Статистика и приложна математика“, Икономически университет – Варна, научна специалност „Статистика и демография“.

Основание за изготвяне на становището: Заповед на Ректора на Икономически университет – Варна № РД 06-154/27.10.2021 г. и Решение от първо заседание на Научното жури.

Автор на дисертационния труд е Константин Георгиев Капитанов.

Темата на дисертационния труд е „Влияние на преките чуждестранни инвестиции върху инвестиционния процес на групи страни от Европа“.

2. Общо представяне на дисертационния труд

Дисертационният труд е представен за рецензиране във вид и обем, съответстващи на изискванията на чл. 34, ал. 2 и ал. 3 от Правилника за развитие на академичния състав в Икономически университет – Варна (Правилника). Дисертационният труд е представен в необходимата формална структура, включваща съдържание, увод, изложение,

заключение, библиография, резюме на получените резултати и декларация за оригиналност.

Авторефератът е в обем от 38 страници и съдържа обща характеристика на дисертацията, кратко изложение на дисертационния труд, справка за приносите и списък на публикациите по дисертационния труд. **Авторефератът описва коректно и в достатъчна степен дисертацията.**

3. Преценка на структура и съдържание на дисертационния труд

Авторът си поставя за цел чрез икономико – статистически анализ и иконометрично моделиране да изследва влиянието на преките чуждестранни инвестиции (ПЧИ) върху вътрешните инвестиции на групи страни от Европа за периода 1995 г. – 2013 г. Авторът определя три основни задачи. Първо, обобщаване на методологически знания и теории в контекста на глобализацията, които характеризират природата на преките чуждестранни инвестиции и тяхното влияние върху вътрешните инвестиции. Второ, икономико – статистически анализ на потоците входящи и изходящи ПЧИ в групи избрани страни от Европа. Трето, иконометрично моделиране на влиянието на потоците преки чуждестранни инвестиции върху вътрешните инвестиции на база експеримент.

Авторът защитава тезата, че взаимната зависимост между преките чуждестранни инвестиции и вътрешните инвестиции се проявява в различна степен при отделните групи страни спрямо различната им интеграция в ЕС, развитие на паричните им пазари, достъпност до трудови, стокови и капиталови пазари и пр.

Структурата на дисертационния труд **съответства** на изследователските задачи и е представена чрез три глави, въведение, заключение, литература и приложения. **В първа глава** се представя

теоретико – методологическата рамка на дисертацията. Разглеждат се същността на международния инвестиционен процес и глобализацията като среда за развитие и реализация на преки чуждестранни инвестиции. Представен е механизъм на взаимодействие между преките чуждестранни инвестиции и инвестиционния процес. Извършен е преглед на съвременни иконометрични модели по изследвания проблем. Разглеждат се и същността, характеристиките и приложението на панелния анализ в дисертационния труд. В края на първа глава се изясняват информационните аспекти на изследването – период на изследване, обхват на изследване, информационни източници, изследвани показатели.

Във втора глава е извършен емпиричен икономико – статистически анализ на инвестиционния процес в изследваните групи страни поотделно. Изгotten е сравнителен анализ между отделните групи. Разглеждат се тенденции в инвестиционния процес на европейските страни по групи.

В трета глава са апробирани няколко подхода в панелния регресионен анализ. Авторът използва различни методи с цел тестване на заложените в дисертационното изследване хипотези. На основата на резултатите авторът обосновава препоръки и заключения.

В **заключението** К. Капитанов достига до извода, че не всяка ПЧИ води непременно до увеличаване на брутното капиталообразуване. Авторът смята, че базовата концепция за ПЧИ влияе съществено за икономики с относително по - малка отвореност и интегрираност. Според него, разбирането за влиянието на ПЧИ върху вътрешните инвестиции вече е остаряло в контекста на глобализацията. К. Капитанов смята че е необходимо разработване на механизми за интеграция на различни по степен на развитие пазари, както и разработване на нови инструменти за инвестиране, неотчетени в ПЧИ.

Изложеното до тук дава основание да се заключи, че представенията за рецензиране дисертационен труд отговаря на изискванията на чл. 34, ал. 2 и ал. 3 от Правилника.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Представеният за рецензиране дисертационен труд е коректно изследване на фактическите резултати от взаимодействието между ПЧИ и вътрешното капиталообразуване. Представеният за рецензиране труд доказва, че дисертантът владее компетентно и професионално статистическата и икономическата материя.

Констатира се, че установените от рецензента научни и научно-приложни приноси съответстват на представената от кандидата Справка за приносите.

5. Публикации по дисертацията и съответствие

Дисертационният труд е апробиран и споделен с научната общност чрез една статия и три научни доклада. К. Капитанов отговаря на минималните национални изисквания за присъждане на ОНС Доктор.

7. Критични бележки и препоръки

Изследваната от докторанта тема е значима, чувствителна, с потенциал за нови изследвания. К. Капитанов подвига въпроса за актуалността на съвременната макроикономика и релевантността и на глобализацията. Същевременно могат да се направят критични бележки и препоръки. Резултатите от иконометричното моделиране са безспорни, но не се прави опит по-надълбоко да се проследят икономическите механизми, чрез които се стига до тези резултати.

8. Въпроси

Нямам въпроси.

9. Заключение

Дисертационният труд на Константин Капитанов „Влияние на преките чуждестранни инвестиции върху инвестиционния процес на групи страни от Европа“ съдържа значими научни приноси и отговаря на изискванията на Правилника. Това ми дава основание да предложа на научното жури да даде исканата образователна и научна степен „доктор“.

11.12.2021 г.

Варна

Член на жури:

/Проф. д-р В. Хаджиев/

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Стела Стойчева Касабова

член на научно жури, за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ по обявена процедура от Икономически университет – Варна

1. Обща информация

Изготвил становището: доц. д-р Стела Стойчева Касабова, катедра „Статистика и приложна математика“ при СА „Д. А. Ценов“ – Свищов.

Основание за написване на становището: Заповед №06-154/27.10.2021 г. на Ректора на ИУ – Варна за назначаване на научно жури, за откриване на процедура за защита на дисертационен труд за придобиване на ОНС „Доктор“ и решение на Научното жури за изготвяне на становище от 02.11.2021 г..

Автор на дисертационния труд: Константин Георгиев Капитанов.

Тема на дисертационния труд: „Влияние на преките чуждестранни инвестиции върху инвестиционния процес на групи страни от Европа“

2. Общо представяне на дисертационния труд

Динамиката в развитието на все по-интензивното международно движение на капитали, води до нарастване на влиянието на трансграничните инвестиции в световната икономика. Преките чуждестранни инвестиции оказват положителен ефект върху икономическия растеж по-конкретно чрез въздействие върху брутния вътрешен продукт, увеличаване на заетостта на населението, стимулиране на потреблението, трансфера на нови технологии, знания и умения. Новите производства водят до общо съживяване на населените места, както и до подобряване на местната инфраструктура. Значението на чуждестранните инвестиции като ключов фактор за подобряване на конкурентоспособността на икономиката непрекъснато нараства, което води и до все по-активни политики от страна на всички държави за тяхното настърчаване и създаване на условия за тяхната реализация. Всичко това предопределя изключителната актуалност и значимост на темата на дисертационния труд.

Представеният дисертационен труд е в обем от 224 страници, от които 191 страници основен текст. Състои се от въведение, три глави, заключение, списък

с използвана литература и приложения. Списъкът на литературните източници включва 136 заглавия, от които 71 на български и 65 на английски език, както и 26 интернет страници. С оглед по-лесното възприемане на изложението в основния текст са вмъкнати 48 фигури и 31 таблици.

Във въведението ясно и точно са определени обектът и предметът на изследването. Обект на разработката е инвестиционният процес в изследваните групи страни от Европа. Това, към което конкретно се насочва проучването и оформя неговия предмет, е изследване на икономическото влияние на преките чуждестранни инвестиции върху вътрешните инвестиции по групи страни от Европа с различна степен на развитие.

Целта на дисертационната работа е чрез икономико-статистически анализ и иконометрично моделиране да се определи влиянието на преките чуждестранни инвестиции върху вътрешните инвестиции на групи страни от Европа. За постигане на основната цел са формулирани три изследователски задачи, които се решават последователно в трите глави на научната разработка. Изследователската теза е добре дефинирана и се доказва успешно в изложението.

3. Преценка на структурата и съдържанието на дисертационния труд

Структурата и съдържанието на дисертационния труд съответстват на изискванията по чл. 34, ал. 2 и ал. 3 от Правилата за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Икономически университет – Варна.

В първа глава е извършен преглед на теоретичните концепции за същността на международния инвестиционен процес и глобализацията като среда за развитие на преки чуждестранни инвестиции. Представен е механизъмът на взаимодействие между преките чуждестранни инвестиции и инвестиционния процес. Разгледани са съвременни иконометрични модели свързани с предмета на изследване.

Във втора глава въз основа на емпиричен икономико-статистически анализ на инвестиционния процес са разгледани тенденциите в инвестиционния процес по групи страни от Европа.

В трета глава са представени панелни модели на влиянието на преките чуждестранни инвестиции върху инвестиционния процес на избрани страни от Европа, по-конкретно чрез последователно представяне на: иконометрични модели, основани на класическия многофакторен регресионен модел; иконометрични модели, основани на класическия панелен подход; и

иконометрични модели, основани на частично аджустирания панелен регресионен модел.

В заключението са обобщени основните резултати и главните изводи от изследването. Представени са аргументи, доказващи направените хипотези и дисертационната теза.

Представеният автореферат е в необходимия обем и отразява достоверно съдържанието и структурата на дисертационния труд. Съдържа справка с пет ясно очертани приноса, списък с публикациите по темата на дисертацията и декларацията за оригиналност.

4. Идентифициране и оценяване на научните и научно-приложните приноси в дисертационния труд

В разглеждания дисертационен труд могат да се откроят следните резултати с приносен характер:

- На основата на задълбочено проучване на множество литературни източници са представени значими макроикономически теории, относящи се до природата и функциите на ПЧИ и съвременни иконометрични модели при изследване влиянието на ПЧИ върху инвестиционния процес.
- Разработена е авторова групировка на страните в зависимост от тяхната принадлежност към ЕС при аргументирано включване на всяка от страните към определената група.
- Проследени са тенденциите в развитието на инвестиционния процес и на ПЧИ за всяка от четирите групи страни.
- На базата на приложението на иконометрични регресионни модели в панелна среда са изведени основните детерминанти на корелационните зависимости между вътрешните инвестиции и ПЧИ. Различната степен на икономическо развитие заедно със социално-политически детерминанти са определени като фактори, които създават различна среда за проявление на връзката ПЧИ-вътрешни инвестиции.

5. Критични бележки и препоръки

Препоръчвам на докторанта да продължи своите научни изследвания в областта на преките чуждестранни инвестиции и отчитане на тяхното влияние върху инвестиционния процес в България, като възможност за намаляване на вътрешнорегионалните различия в страната и увеличаване конкурентоспособността на икономиката.

6. Въпроси към дисертанта

Преките чуждестранни инвестиции се считат за двигатели на икономическия растеж при държавите от трета група, където попада и България. Има ли отрицателни последствия от реализацията на преките чуждестранни инвестиции в България и ако има в какви направления се изразяват?

7. Заключение

Представеният дисертационен труд на тема: „Влияние на преките чуждестранни инвестиции върху инвестиционния процес на групи страни от Европа“ представлява задълбочено изследване на актуален проблем, съдържа ясно изразена авторова позиция, аргументирани анализи и обобщения с ясно очертани приносни моменти.

Обобщавайки всичко казано по-горе, считам, че дисертационният труд е с високи теоретични качества и практическа приложимост. Това ми дава основание да дам **положителна оценка** на доктората и да предложа на членовете на Научното жури да присъдят образователна и научна степен „доктор“ на докторант Константин Георгиев Капитанов.

11.12.2021 г./Свищов

Изготвил становището:

(доц. д-р Стела Касабова)

